

# ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ  
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔՇԱՐԹԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ  
Հերկայ 1896 տարեկանի  
Պոռկարիոյ համար տարեկան 8 ֆր  
" " 1/2 " 4 "  
" " 1/4 " 2 "  
Արտատպանի համար " 10 "  
" " 1/2 " 5 "  
Կանխիկ վճարելի

Համակ դրամ եռյոյն խրկել հետեւեալ հասցեով  
ԽՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԱԿՈՒՆԵՔ ԼՐԱԳՐՈՅ ՎԱՌՆԱ (ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ)

Редакция на вѣстникъ.  
„Иравункъ“  
ВАРНА (България).

Rédaction du journal  
„Iravounk“  
VARNA (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւնք  
եւ չեւ որկոչիր եւ յարմար դաս-  
ուսնեան միայն կը հրատարակ-  
ուի սակայն ինչ կամ մասամբ:  
Ծանոցմանց տողը 20 տանքիւ  
երեք կամ աւելի անգամի համար  
25 առ 100 զեղ կը լինի:

## ՈՐԻ ՊԻՏԻ ՅԱՆԳԻ ԱՅՍ ՎԻՃԱԿԸ

Լիւի, գլխիկոր եւ մտայոյ՛լ,  
ամեն Հայ ինքնիրեն ու իր ազգա-  
կիցներուն կը հարցնէ. ուր պիտի  
յանգի այս վիճակը:

Թուրքիոյ գաւառաբնակ Հա-  
յուքներն եւ, թուրք խուժու-  
նին, ստիկանին ու զինուորին ձեռ-  
քով կոտորուելու եւ կողոպտուելու  
կարգն եկաւ Կ. Պոլսոյ հոծ Հայու-  
թեան, որ այսօր կը խուճապէ, կը  
տետուի Սուլթանիստ քաղաքէն  
գուրդ գէպի օտար հրկիրներ, վայ-  
րագ գազաններու ձեռքէն ազատե-  
լու համար: Գաղթականութեան  
նորագոյն, զօրաւոր հոսանք մը եւս  
սկսաւ տարաբաղդ, հալածական,  
անպաշտպան ու աղքատացեալ Հա-  
յուն համար, որուն օտարութեան  
մէջ կը սպասէ թշուառութիւնը իր  
ամեն աղետալի հետեւանքներով:

Եւրոպա, որմէ օգնութիւն կը  
սպասէինք ու կը հայցէինք, անողոր  
լուութիւն մը կը պահէ. նա տեսաւ  
որ վայրենի ֆիւրտեր, որոց ցե-  
ղակիցները քիչ ժամանակ յառաջ  
Պօլսոյ հրաւիրուած ու առօք փա-  
ռօք ընդունուած էին հոն, գործիք  
դարձան անմալ Հայերը անխնայ  
լարելու. նա տեսաւ որ կողոպտող  
ու կոտորող խուժանք կանխաւ  
պատրաստուած, կազմակերպուած  
էր օստիկանական կարգադրու-  
թիւններով. նա տեսաւ որ թուրք  
կառավարութիւնը հաստատապէս  
որոշած է կարճ ժամանակամիջոցի  
մը մէջ, այլեւով, կալուպտելով եւ  
սպաննելով ոչնչացնել Հայ ազգը.  
Նա տեսաւ որ իսլամ տարրը մեծ  
ախորժ, եւ պատրաստակամութիւն  
ունի սուր շողացնելու Եւրոպացի-  
ներուն դէմ ալ, որք նոյնպէս իրենց  
զոհերն ունեցան թէ անձի եւ թէ  
ստացուածքի մատին:

Եւրոպա այս ամենը տեսաւ ու  
տակաւին կը մնայ անշարժ, ան-  
տարբեր, անզգայ. ցարդ անոր  
միակ մեծագործութիւնն եղաւ  
թղթի կտորներով անկարգու-  
թեանց դադարումը պահանջել  
Դոնէն, որ կարգ մը ծանուցադ-  
րերու իրական կարեւորութեան  
աստիճանը լաւ ըմբռնած է՝ մա-  
նաւանդ վերջին տարիներ, ու քիչին

տակէն կը ծիծաղի անոնց վրայ:

Ուրեմն պէտք է ընդունիլ որ  
Եւրոպա վերջնականապէս վճռած  
է ոչինչ անել ի նպաստ Հայ ազ-  
գին եւ թէ մինչեւ իսկ Հայ մը չի  
մնայ թուրքիոյ մէջ:

Եւրոպական գիւնագէտները  
ամեն ճիգ թափելին հայկական  
խնդիրը թաղելու, որպէս զի չի  
վերաբացուի Արեւելեան ինդիքը  
որմէ կանաքակիւն բոլոր Եւրոպա-  
կան տէրութիւնք:

Այս է ահա անոնց ամբողջ  
գործօնութեան նպատակը: Պի-  
տի հասնի՞ն սակայն իրենց նպա-  
տակին, խուլ մնալով մեր ազա-  
ղակներուն եւ անզգայ հանդիսա-  
տեա լինելով մեր շարժարանքներուն  
փորձենք այս հարցման պատաս-  
խան մը տալու:

Իր շահերուն եւ իր դրութեան  
անգիտակից թուրքիա, փախա-  
նակ օգտուելու ընդհանուր Եւրո-  
պայի բարեացակամութենէն, ընդ-  
հակառակն, ջանք չինսոյց Հայ-  
կական խնդրոյն այնպիսի հանգա-  
մանք մը տալու, որ այդ խնդիրը  
անխուսափելի կ'ըլլար յառաջ բ-  
րէ նաեւ ամբողջ Արեւելեան խն-  
դիրը: Իր հրճութիւններով, ջար-  
դերով եւ աւարտութիւններով,  
թուրքը աշխարհի ամեն կողմ ցը-  
րուած Հայ ազգին սրտին մէջ ար-  
ծարձեց տհաճութիւններով, թե-  
ման մը անմարդի կրակը. մի-  
լիոնաւոր Հայ սիրտեր մտածուած  
են այսօր վրէժի լափող բոցերուն,  
որ հեռագէտէ, քանի որ տ'էն ի-  
րաց այժման վիճակը, աւելի պի-  
տի վառին ու բորբոքին ի տես  
այն անօրինակ եւ անորակ անիրա-  
ւութեանց որ կը թափին թուրք-  
Հայոց գլխին վրայ:

Մարգարէ ըլլալու պէտք չկայ  
գուշակելու համար որ Հայ ժողո-  
վրդի հոգեկան ներկայ տրամադ-  
րութիւններ չպիտի թողուն որ  
դադրին հայկական շարժումները,  
որք արդէն թուրքիոյ գոյութեան  
մահացու հարուածներ տուին եւ  
պիտի տան անոր նաեւ վերջին ու  
վճռական հարուածը: Թուրքիոյ  
վարչական, քաղաքական տնտե-  
սական են. կացութեան վրայ ըս-  
տացուած ստոյգ տեղեկութիւն-  
ներ տարակոյս չեն թողուր որ

Հայութեան հետ նաեւ ամբողջ եւ-  
րոպական ճգնաժամի եւ քայքայման  
մէջ է:

Հայութիւնը գուցէ պիտի փը-  
ճանայ թուրքիոյ մէջ, եթէ ընդ-  
հույ եւրոպական միջամտութիւն  
մը չփոխէ իրաց վիճակը. միայն  
թէ թուրք պետութիւնը կործա-  
նի՞լ եւ հաւանականաբար բոլոր Եւ-  
րոպան, Արեւելեան խնդրոյն վե-  
րաբացմամբ ընդհանուր պատե-  
րազմի մը կրակին մատնելէ յետոյ,  
թուրքիոյ մէջ Հայը պիտի տայ  
իր վերջին շունչը:

Սակայն միւս կողմէ ենթադրե-  
լի չէ բնաւ որ, մանաւանդ Կ. Պոլ-  
սոյ վերջին ցոյցէն յետոյ, Եւրո-  
պական գիւնագէտութիւնը իրա-  
զեկ եղած չըլլայ թէ այն ըն-  
թացք որուն ինք հետեւեալ Ա-  
րեւելեան խնդրին վերաբացումէն  
խոյս տալու համար, յառաջ պիտի  
բերէ հակառակն այն արգիւնքին,  
որոյ ինք կը սպասէր եւ պէտք չէ  
արտաքին երկրութիւններ խաբուելով  
կարծել թէ գիւնագէտները Պոլ-  
սոյ կոտորածէն յետոյ անգործ ու  
անհոգ նստած, ալ չեն մտածեր  
Հայոց մասին. նոքա ապագայ մեծ  
վտանգը ինկատի ունին անշուշտ  
եւ հաստատապէս կրնանք ենթադ-  
րել որ այս ժամուն ջղային գոր-  
ծունեութեան եւ իրարու հետ շեքմ  
բանակցութեան մէջ են, ու ճիգ կը  
թափին եւ մը գտնելու այս վը-  
տանգաւոր կացութեան մէջ:  
Թէեւ Եւրոպական մամուլ տեղեկու-  
թիւնները բնաւ յոյս չ'են տար Եւ-  
րոպական միջամտութեան մը մա-  
սին, բայց պէտք չէ մոռնալ որ  
գիւնագէտութիւնը ճիշդ ամենա-  
կարեւոր բանակցութեանց ժամա-  
նակ յոյժ դաղանի կը գործէ:

Հանգամանքները յղի կը ցու-  
ցնին ժամանակը, որ թերեւ անա-  
կնկալ մը պատրաստէ մեզ, անյու-  
սօղի ծնունդ մը արտադրելով:

## ՓԱՒ ՍՏԱԿԱՆԻ ՏՊԱԿՈՐՈՒԹԻՒՆ

Արեւելի մայրաքաղաքը կը նը-  
ման հիմակ տնդոտ հիւանդի մը  
որ ամեն վայրկեան բուռն սարսուռ-  
ներով կը ցնցուի, կը թալթիլ, կը

յուզուի, կեանքի եւ մահուան ելե-  
էջներուն մէջ ալեծուփ, սրտատրոփ  
հանդիսատեսներու արհաւիրից  
տակարկներուն տակ, հանդիսատես-  
ն'ը որոնք ամեն վայրկեան կը ու-  
պասն այդ ցաւատանջ օրհասակա-  
նին կա՛մ մահացմանը կամ երանա-  
ւետ վերկենցալմանը:

Պօլսոյ այլ եւ չի շնչեր, կը հե-  
ւայ ահաւելի հեւքերով. չի շարժի  
բնութեան այն դաշն շարժումով  
որ անգործութիւն կը ծաւալէ. կը  
զզրդայ ստորերկրեայ այն գոռիւն-  
ներով, որոնք հրաբխային պայթ-  
ման մը նախանշաններն են:

Եւ ինչպէս հրաբխի կանխագե-  
կոյց ցունցիւր, Օսմանցիներուն  
տիրութեան մայրաքաղաքը հիմակ իր  
մէջէն կը ցրուէ, կը փախցնէ ահա-  
բեկ բնակչութիւն մը, որ սարսու-  
փի յիմարութեամբ մը մտամոլոր,  
չի խորհիւր, չի տրամաբաներ, խոյս  
կուտայ շիկերէի մը այն վայրագ  
ու բիրտ ուժգնութեամբ, որով  
զինք սպանողին վրայ կը յարձակի:

-o-

Բազուկներս ծալած կեցիր էի  
Լոյսի Սիւննէ շոգնաւին ինչաց  
կողմը եւ շուրջս կը դիտէի. ճան-  
կուտուելով, վերար հրմշտկելով վեր  
կելլային՝ այդ շարժուն պատապա-  
րանին վրայ բերել նետելու համար  
հրկիւղէ, խոնջէքէ քայքայուած  
իրենց մարմինները՝ սովորուկ  
գայլերու ունացող վահանէ մը  
մաղապուր ճողպուրդ ուղեորնե-  
րու անխորհուրդ դահլիճմամբ:  
Կուզային ու կուգային, անվերջ  
անհատուամ, ծեփելով, ծածկելով  
շոգնաւն համբուն որ կը կէքէր, կնկ-  
ճուէր այդ վժացող, խորագող  
ամբոխին ծանրութեանը տակ:

Ահարկու էր տեսարանը ու սը-  
տակեղիք. այս քանի՞ երրորդ ան-  
գամն է որ հէք, թափառիկ հայ  
ժողովուրդը, դարաւոր աշխատու-  
թեամբն ու իմացականութեամբ  
չինած, սարքած իր տունը տեղը,  
հարստութիւնն ու ամէն բան կը  
ձգէր կը փախչէր՝ ետին անգամ  
չնայելով, կ'անք սղատելու գե-  
րագոյն թափովը, այն կեանքը  
զոր թուրքի անողոր ճոկանն ու  
յօշոտող դաշոյնը անհնարին յա-  
մառութեամբ կուզէին փճացնել:

(Շարունակելի)

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ  
ՄԱՍՈՒԼԸ

«Յաւանքաբեր Յայրունի»  
անուն գերմանական թերթը հրա-  
տարակամ է կ. Պոլսոյ վերջին յե-  
ղափոխական դէպքերուն առթիւ  
ուշագրաւ նախադրուած մը, որոյ  
պարսնակութեան կարծէ ծանո-  
թանալ:

Նախադրուածը գեապաններուն  
աչքին առջև խժգոնութեանց կա-  
տարուելը, ոստիկաններուն և զին-  
ուորներուն անոնց անտարբեր հան-  
դիսատես կամ մասնակից ըլլալը  
յիշատակելէ և թուրքիոյ ներքին  
քայքայումն ու գիւնադիտու-  
թեան իրաց վիճակին իրական դար-  
ման մ' ընելու կատարեալ անկա-  
րողութիւնը հաստատելէ յետոյ,  
կը շարունակէ այսպէս.

«Դարեր կան արդէն որ Օսմ.  
Տէրութիւնը սկսած է կազմալուծ-  
ուիլ. կազմալուծումն սկսաւ այն  
օրէն, երբ թուրքը հարկադրուե-  
ցաւ դադարեցնել իր աշխարհակա-  
լութիւնները և կազմակերպել իր  
ընդարձակ տէրութիւնը. այն ժա-  
մանակ երեան ելաւ որ թուրքը ան-  
կարող էր կազմակերպուելու: Ա-  
րաբները ունէին ոյժ պետութիւն  
մը կազմելու, թուրքերը չունին և  
կարծեցին թէ պիտի կրնան իրենց  
տէրութիւնը պահպանել այն միջոց-  
ներով, որով զայն հիմնած էին, այ-  
սինքն, բիրտ ոյժով. ասկէ տարբեր  
միջոց մը չէին գիտեր և չեն գի-  
տեր. շատ հիմնաւոր է այն առա-  
ծը որ կըսէ թէ, ոչ ոք թուրքին  
ոտքը կը կոխէ, այն տեղ այլ եւս  
խոտ չքաշուիր:»

Նախադրուածը կը բացատրէ  
թէ գլխաւորապէս Եւրոպական Տէ-  
րութեանց հակառակ շահերուն և  
նախանձին, ինչպէս նաեւ այն էա-  
կան ծառայութեանց շնորհիւ, զոր  
մահմետականացած Յոյներ, Պուլ-  
կարներ և Հայեր մատուցին Դրան,  
թուրք պետութիւնը կրցաւ գէշ  
աղէկ մինչև այսօր ապրիլ:

«Թուրքերուն սպառնացող մե-  
ծագոյն վտանգը Ռուսիայէն էր,  
որ քանիցս անոնցմէ նրկիրներ առաւ  
բայց միւս պետութիւնները ամեն  
անգամ վճռական վայրկեանին հոգ  
տարին որ անգամահատումը թուր-  
քիոյ գոյութիւնը վտանգի չեն-  
թարկէ: Արտաքին յարձակումնե-  
րու վրայ աւելցան այն ցեղերու  
թուրքիայէն բաժանումը, որք ի-  
րենց լուծին գիտակցութիւնը ըս-  
տանալով, ձգտեցան ազատութեան  
և անկախութեան: Այսպէս այս  
դարու ընթացքին մէջ Յունաստան,  
Ռումանիա, Սերպիա, և Պուլկա-  
րիա ինքնուրոյն դարձան. և այս  
ուղղութեան մէջ նշանակուած է այն  
ճամբան, որով պիտի ընթանայ սկը-  
սած կազմալուծութիւնը, այն է,  
թուրք տէրութիւնը կազմող առան-  
ձին ազգութեանց և ցեղերու ինք-  
նօրինութիւնը:»

Գերման թերթը կը յիշեցնէ թէ  
մասնաւորապէս 1856 և 1878 ի վե-

հատողներով և Ռուս - Թուրք  
դաշնագրերով՝ Եւրոպա և Ռու-  
սիա ջանացած են թուրքիան բա-  
րենորոգելու և քրիստոնեաներուն  
տալու թուրքերուն համահաւասար  
իրաւունքներ. դուր ջան. թուր-  
քիա ամեն ինչ ստորագրեց, սակայն  
ոչինչ գործադրեց և չէր կրնար գոր-  
ծագրել, քանի որ իր բոլոր քաղա-  
քական կեանքը, օրէնքները հիմ-  
նուած են Գոռանի վրայ, որ - մի-  
այն մէկ գլխաւոր կէտը յիշենք -  
չներեր որ քրիստոնեայ մը դատա-  
րանի առջև վկայութիւն տայ մահ-  
մետականի մը դէմ:

Գալով Հայերուն յարձակման  
պանքախն վրայ, լրագրողը կըսէ.

«Դիւրահասկանալի է որ Հայերը  
այսպիսի բաներու ձեռք կը զարնեն.  
պատգամաւորութիւններ, ինքրա-  
գրեր, լրագրի յօդուածներ և խժ-  
գոնական ցաւերու սրտաշարժ նկա-  
րողութիւններ բնաւ օգուտ մը  
չտուին իրենց. գիւնադիտու-  
թիւնը այնպէս կը շարժի որ կար-  
ծես թէ ոչ բան մը կը տեսնէ և  
ոչ կը լսէ: Հետեւաբար Հայերը  
գիւնադիտու լուծնի միջոցի մը, որէ  
պանքախն յարձակումը. իրաւ, այս  
միջոցին մէջ անիշխանական բան  
մը կայ. սակայն միթէ արդէն ամ-  
բողջ օսմ. տէրութեան մէջ անիշ-  
խանութիւն չ'ի տրեր. միայն  
Հայեր պարտական են ամենայն  
զգուշութեամբ հանգարտ և օրի-  
նապահ ըլլալու, երբ թուրքը ինք  
զինք զերծ կը նկատէ՝ կտանքի  
և ստացուածքի ամեն երաշխաւո-  
րութենէ: Իրօք շատ ցաւալի է,  
եթէ իրաւ է որ Հայերը իրենց  
ընթացքով սօփթաներու և մնա-  
ցած թուրք ժողովրդին կատաղու-  
թիւնը պոռթկացուցին. բայց այդ  
կատաղութիւնը արդէն շատոնց  
կար և պիտի ժայթքէր, եթէ  
նոյն իսկ քանի մը Հայերու մըտ-  
քէն չանցնէր պանքային վրայ յար-  
ձակում գործել. այս կը հաստա-  
տուի սա պարագայով որ Հայերն  
անպէն են, իսկ թուրք խուժանը  
լաւ զինուած:»

«Թէ Եւրոպայի վեհապետութիւ-  
նը ինչպիսի բան է, կը հասկցուի  
ոչ միայն նորագոյն թրքական  
խժգոնութիւններէն, այլեւ անգլիա-  
կան և ֆրանսական ծովային զին-  
ւորներու ցամաք ելնելէն պաշտ-  
պանելու համար իրենց հայրենա-  
կիցները, զոր պաշտպանող պե-  
տութիւն մը չկայ այլ եւս հոն:  
Եւ կրնայ պատահիլ օր մը թուրք  
մոլեռանդները, սանձարձակ թու-  
րուած, նկատողութեան չառնեն  
թէ այն անիծեալ քրիստոնեայ  
չունեցող, զոր իրենք մտադիր են  
շարժել, Արաբա՞ն ծնած են, թէ  
թալմիշ կամ Սէնի եղբրք: Մի-  
այն պէտք է կարծել որ Հայերն  
ալ քիչ շատ մարդ են և թէ ա-  
նոնք ալ իրաւունք ունին իրենց  
պաշտպանութեան համար սպասե-  
լու ինչ որ տեղի կունենայ ինը-  
պաստ Գոռանսայիներու և Անգլի-

ացիներու:»

Յաւանք. Յայրունի իր յօդու-  
ածը կը վերջացնէ պահանջելով որ  
վերջ տրուի կացութեան մը, որ  
ամօթ մ' է ամբողջ Եւրոպայի հա-  
մար:

«Երբեք Կ. Յակոբեան թալմիշ ի  
մէջ հրատարակած է նամակ մը  
յորում կըսէ.

«Խուժմը հայ յեղափոխական-  
ներու կայս. օսմ. պանքախն մէջ  
գործ գրած յուսահատական ա-  
րարքները Լոնտօնի, կամ Բարիդի  
կամ Աթէնքի յեղափոխական ըն-  
կերութեան մը հրամաններէն յա-  
ռաջ եկած չեն, այլ ինչպէս հետզհե-  
տէ պիտի ստուգուի, ուղղակի հե-  
տեւանք են Հայաստանի և փոքր  
Ասիոյ մէջ պատահած դէպքերուն:»

«Ինչպէս որ Դուք դատաւար-  
տած էք Սուլթանի անկարողու-  
թիւնն ու տկարութիւնը, իր գա-  
ւառական պաշտօնաներուն ապա-  
կանութիւնը և 1895 սկսած 30 էն  
առաջ և ետքը ամբողջ թուրքիոյ  
մէջ գործ գրուած շարութիւննե-  
րը, նոյնպէս կը դատաւարտէք  
ափ մը Հայոց ըրած խնդրութիւ-  
նը, որք իրենց կեանքը վտանգի  
դրին, որպէս զի ստիպեն եւրոպա-  
կան տէրութիւնները գործադրե-  
լու խոստանքալ բարենորոգումնե-  
րը:»

«Մեր վերքերը չի բուժուեցան  
Մայիս 11 էն իվեր և Եւրոպա, ը-  
սել կուզեմ, քաղաքական Եւրոպա  
արդիւնաւոր միջոցներ ձեռք չա-  
ռաւ:»

«Վստահ եմ որ Անգլիացիք և  
Անգլիոհիք շատ զգայուն են այս  
կէտերու մէջ և զայս գիտնալով  
էր որ յուսահատ Հայերը գործե-  
ցին. և եթէ իրենց մէթոսները  
անիշխանական կամ ընկերակա-  
կան ձեւ մ' ունին, ինչ անուն  
պէտք է տալ թուրք խուժանի ա-  
րարքներուն:»

Ինչ որ ալ ըլլայ, այսպիսի  
ապստամբութիւն մը պիտի օգնէ  
թուրք կառավարութեան քայքայ-  
ման, ուստի չարիքէն բարիք պի-  
տի ծնի, որովհետեւ որքան շուտ  
ըլլայ անոր քայքայումը, այն-  
քան լաւ է և որչափ երկարի անոր  
գոյութիւնը, այնքան վտանգ կայ  
Եւրոպայի խաղաղութեան համար:  
Պոլսոյ խռովութիւնը կրնայ Հայե-  
րէն ըլլալ, բայց չարեաց բուն  
արմատը թուրքերուն յոռի կառա-  
վարութեան մէջ է. անօգուտ է  
յուսալ ժողովրդէ մը որ հանգարտ  
նստի և գոհ մնայ, երբ հաղարա-  
ւորներ շարժուեցան և անոնք որ  
պրծելով տակաւին կը շարժարու-  
ին, յայտնի է որ հանգարտ չեն  
կրնար մնալ: . . . Մինք յոյս  
չունինք որ տէրութիւնները ազ-  
գու կերպով միջամտեն, այլ թող  
պիտի տան թուրք կառավարու-  
թեան շարունակել այսպէս, մին-  
չեւ որ իր հպատակները ոտք ել-  
նեն իր դէմ, և միջամտութիւն

անօգուտ ըլլայ ու երկիրը ինքնին  
քայքայուի և կորսուի տկարանա-  
լով:

«Նօրինկեալ կուգէք»

\*\*\*

Հայ յուզիչները չեն անիշխանա-  
կան կամ ոչնչական, այլ այն նշա-  
նաւոր պետական մարդիկ, որ  
հանգիստաւոր անտարբերութիւն մը  
ցոյց կուտան. մինչ անգիտալ ժո-  
ղովուրդ մը կոտորածի կը մատնե-  
ւի, որովհետեւ չուզիր յոռի վար-  
չութեան մը հպատակիլ: Հայաս-  
տանի համար եւրոպական յանձ-  
նաժողով մը միակ երաշխաւորու-  
թիւնն է այդ ստաւաթող երկրին  
ազատութեան: Սուլթանի պաշ-  
տօնաներուն անմիջական իշխա-  
նութենէն. Եւրոպա երկար ժա-  
մանակէ ի վ'ր այդպիսի յատակա-  
գիծ մը իր ուշադրութեան առար-  
կայ ըրած է, և ինչպէս կերելի,  
սա եզրակացութեան հասած է որ  
կարելի չէ զայն գործադրել, ա-  
ռանց եւրոպական պատերազմի մը  
վտանգին բաղխելու:

«Տէյլի Գեօֆիլ»

\*\*\*

Իրերու ընդհանուր տպաւորու-  
թիւնը սա է թէ թուրք ցեղը վեր-  
ջին ծայր անկարող է՝ արդի քա-  
ղաքակրթութեան ըմբռնումներուն  
համաձայն կառավարելու արհես-  
տին մէջ: Շատ փափաքելի է որ  
թուրքերէն առնուի իրենց իշխա-  
նութիւնը, եթէ այդ բան կարելի  
ըլլար, առանց աշխարհի մի մեծ  
մասը հնթաբեկելու դառն արի-  
նալից և երկարատեւ անհամահայ-  
նութեան մը. ահա այս կէտին մէջ  
է ամբողջ գոնաւորութեանց հիմք.  
պատուական բան մը կըլլար ազա-  
տիլ անորակելի թուրքէն, բայց  
այդ դիւրին բան չէ . . . . .  
Պէտք է կամ զօրացնել թուրքին  
իշխանութիւնը կամ ջնջել. բազ-  
մաթիւ բարի մարդիկ բարձրագոյ  
պիտի ազդակեն թէ պէտք է զայն  
ջնջել. բայց մինչև հիմայ ոչ ոք  
ցոյց տուաւ թէ ինչ կերպով ջնջե-  
լու է, առանց նկատողութենէ դուրս  
ձգելու ընդհանուր խաղաղութեան  
խնդիրը:

«Սքանաւարտ»

—o—

Մեր կառավարութիւնը անվը-  
ղով և անսպառք պիտի ընթա-  
նայ այն ճամբով, որուն հետեւե-  
ցաւ ցարդ եւրոպական խաղաղու-  
թիւնը ապահովելու և ամբողջե-  
լու համար. այն միջոցները, զոր  
նա գործածեց ցարդ իր խաղաղա-  
սիրական նպատակին հասնելու մը-  
տօք, այնքան լաւ են որ ոչ մէ-  
կուն մտքէն կրնայ անցնիլ զանոնք  
փոփոխել: Քաղաքական պատա-  
հարները երբէք չպիտի փոփոխեն  
այն քաղաքականութիւնը, զոր  
ռուս ազգին օգոստոսփառ Պետին  
վեհապետ կամքը դժած է:

«Նօթէ վրեմիս»

—o—

Սկեքսայ Նիուզի մէկ ներկու-

յայտարարեց թէ անհաշիւ ժողովուրդ մ'ու-  
նեցեր է ի Սարգիսի խմբագրութեան  
հետ, որ կ'ապրի վերջին դէպ-  
քերուն. պատասխանատուութիւնը  
թուրք կառավարութեան հայոց  
հանգեալ բռնած անգութեան և զու-  
գուհի ընկեց թիւ քերագրելէ յետոյ  
ըսած է.

«Անցեալ տարի, Անգլիայ Ռու-  
սիա և Ֆրանսիոյ հայերը պաշտպա-  
նել ձեռնարկեցին թուրքերուն դէմ.  
այդ պատճառով բերաւ կոտորածները,  
թուրքերուն կատաղութիւնը  
պոռթկացնելով. Սահայն թա-  
գուհին, Չարը և Նախագահը հի-  
մայ իրենց երեսը կը դարձնէն չը  
տեսնելու համար իրենց փոխա-  
դարձ նախանձին զոհերը և կը  
պատրաստուին խնայքներ կատա-  
րելու, որպէսզի լաւապէս կո-  
հակներու ներքեւ թաղան հայկա-  
կան սպանութեանց կարմիր բիծը.  
կ'. Պոլսոյ հայերը ուզեցին իրենց  
սեփական բաւերով իրենց մատը  
մխել. Եւրոպայի աչքին մէջ և ոչ  
այլ ինչ: Տէրութիւնները կը խաբ-  
ուին, եթէ կը կարծեն որ պիտի  
յաջողին թուրքի խաղաղեցնել,  
թողովոր հայերը ընտելին ըլլան.  
որովհետեւ նոյն հայ ժողովուրդի  
կէսը զապրի Օսմ. կայսրութեան  
զուրկ է. այն պատճառով թուր-  
քին ստիպել կրնար զայն հարուա-  
ծել և ապա հայ դժգոհներու օրի-  
նակին նկատել հետեւին մահապաշտ  
դժգոհները. անոնք փազը պիտի  
ընեն, ինչ որ այսօր Հայերը կընեն.  
Հայ յուզիչներու և Եւրոպայի  
թուրքի միջեւ հասցուցալ բարե-  
կամական յարաբերութիւնները ոչ  
ոքի համար գաղտնիք են.»

Հայաստան

Հայերը ստիպուի որ մը տէր  
կըլլան Պանքսի, անոնց գաղտնի  
այնտեղ գիտեմք միջոցներուն,  
և այդ հայկական տեսանկյուն ուղ-  
ղամտութեան մէկ նոր և պայծառ  
ապացոյցն է:

Ներուի մեզ աւելցնել որ մե-  
ծամասնութիւն այն Եւրոպացի օրու-  
գրողներուն, որ առաջակ կանուա-  
նեն Պանքսի տիրապետողները,  
չպիտի կրնային դիմանալ այդպիսի  
փորձութեան մը, քանի որ իրենք  
ցելի մէջ խնայեցնել կը ժողովին  
Սովետի նշանած քանի մը դա-  
հեկանները:

Սարգիսի

-o-

Ս. Ճէյմս կապէք կը յիշատակէ  
Պիտիկիստ կապէքի մէկ յօդուա-  
ծը, որ կըսէ թէ Սըր Ֆիլիպ  
Քըրրի Լօնտոնէ մեկնելէ յետոյ  
յոյժ բացորոշ և նշանակելի հրա-  
հանգներ ստացած է կրեմոսկան  
և Հայկական խնդիրներուն մասին:

Անգլիական դեսպանը ինչպէս  
մինչեւ հիմայ, այժմ հետեւ ալ  
միշտ պիտի խորհրդակցի միւս  
դեսպաններուն հետ, բայց յիշեալ  
լրագրին համաձայն, որուն պէտք  
է թողուլ այս լուրին բոլոր պա-  
տասխանատուութիւնը, Սըր Ֆի-

լիպ Քըրրի տրտմունքէ իր պա-  
հանջութիւններուն ոյժ տալու համար  
տուննէն ճնշում բանեցնելու Սով-  
թանին վրայ և ի հարկին, մինչև  
իսկ ցոյցով մը սպառնալու անոր:

Ս. Քըրրի

\*\*\*

Եթէ հայ յեղափոխականներու  
ամբողջ յատակագիծն գործադր-  
ւած ըլլար, կրնար ըսել թէ այնչ  
պիտի կրնար ահագին անգետի մը  
տունն տուն, նկատելով որ ըս-  
պանութեամբ մեղեցնած խուժանը  
և կէս անօթի ղեկավարները բոլոր  
Եւրոպայի ժողովուրդին դէմ պիտի  
չարժէին. և այս էր արդէն հայ  
հօտիւթէին ծրարի մի որոշ մասը  
որով նոքա կուէին հրաւիրել Եւ-  
րոպայի միջամտութիւնը: Բարեբաղ  
դարար մի քանի մարտկիցներու  
մասնութեամբ և մասամբ մէկ քա-  
նիններու յախուռն գործունէու-  
թեամբ Հայերուն դիմադրութիւ-  
նը թիւր կերպով գործադրուե-  
ցաւ: Ռատիկանութիւնը կանխա-  
խմայած ըլլալով որ ցոյց մը կը  
պատրաստուի չորսքշաբթի աւուր  
համար, փոխանակ արգելիչ միջոց-  
ներ ձեռք առնելու, խուժանը  
կազմակերպեց: Ռատիկանութիւնը  
չառ գծուար գործ մ'ունէր կա-  
տարելիք, իր գէմ ունենալով  
գաղտնի դատադրութիւն մը, որ  
կազմակերպուած էր ոչնչականնա-  
րու գրութեան համեմատ և կը  
գործէր անշատ խուժներու աջակ-  
ցութեամբ:

Նեոյէ Ֆրէյէ Բրեւէ

### ԴՐԱՆ

#### ՄԷԿ ՇՐՋԱՐԵՐԱԿԱՆԸ

Դուռը օտար երկիրներու մէջ  
գտնուող իր ներկայացուցիչներուն  
խմացուցած է չըջարեականով մը  
թէ կ'. Պոլսոյ վերջին դէպքերու  
առթիւ ձեռքաւարտուած այն անձեր  
որ իբր յեղափոխական կամուս-  
տանունին, անյապաղ պիտի դառ-  
ուին, ինչպէս նաև անոնք, որ ամ-  
բաստանուած են իբր մարդասպան  
և աւարառու. իսկ այն սատիկանա-  
կան պաշտօնականներ, որք տեսած  
ու չեն արգելած սփերները, պիտի  
պատժուին օրինակելի կերպով:

Որովհետեւ այս անձերու դա-  
տարանը սովորական դատարան  
ներու առջև կրնար յապաղուան-  
րու ետեւեակել, արտասովոր դա-  
տարան հաստատուած է միմիայն  
այս տարաքներու հարցաքննու-  
թեամբ զբաղելու պաշտօնով: Դա-  
տաստանները պիտի տեսնուին հը-  
րարպաակա և վճիռները վերա-  
քննելի չպիտի ըլլան ուրիշ ատենի  
մը առջև:

### ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

#### ՄԱՍՆԱՌՈՐ ԴԵՊՔ ՄԷ

Բ. Բ. Բ. Բ. Բ.

Երկու հայ երիտասարդներ  
Մանուկ Հիւսիսեան, Թօքատցի

և Թորոս Սարաֆեան, Ամասիա-  
ցի, որ ամիս մը յառաջ վառաւ  
գնացած էր կ'. Պոլիս, թարապի-  
այի սատիկաններէն գնաւահար-  
եղան, երբ կառքով այնտեղ կեր-  
թային ապաստանելու համար, Սա-  
րաֆեան գետին կը թաւալի անմի-  
ջապէս, իսկ Հիւսիսեան վերա-  
ւորուի յետոյ, գաղաններուն  
ձեռքէն ազատելու յուսով կը փու-  
թայ ծով նշտուի, ուր տարաբաղ-  
համակրչի երիտասարդը կը գտնէ  
իր գերեզմանը:

Դէպքը մեծ իրարանցում յա-  
ռաջ բարաւ թարապիայի մէջ և  
Դեպքանները իրենց օգոստ. 17/29  
ժամուցադրով Դեպքն պահանջե-  
ցին քննել սպանութեան դէպքը,  
պատժել թարապիայի պահակա-  
յումբին հրամանատար սպան և նա  
կանչել թարապիայի սատիկանները:

### ՈՒՂԵԻՈՐՈՒԹԻՒՆ

#### Ի ՊՈՒՔՐԷՇ

ԵՒ ՏԵԼԻՌԱՆ ԶԱՅ

ՓԱՄԲԱԿԱՆԱԹԻՒՆԸ

(Շարա. Ապրիլի 19-էն եւ վերջ)

Իմ տղեկութեանց համեմատ  
Պոլսէն Հայոց առաջին գաղթա-  
կանութեան վրայ ճշգրիտ տղե-  
կութեանը և արձանագրութեան  
հար կը պահուին, որոց տղը զը բու-  
նան մաս մասամբ աւանդուրեան  
կամ անթաղութիւններ: Եկեղեց-  
ւոյ դրան արձանագրութեանը որ  
1881 թուականը կը կրէ, եկեղեց-  
ւոյ նորոգութիւնը կը յայտնէ Պոլսե-  
ցի Պոլոս Ասրար և իր ազգակա-  
նաց ճակարկը, որոց պապը, Հով-  
ութեան Թարութիւն Ամիրա ժամա-  
նակին շինած է հար մը փայտա-  
շէն եկեղեցի: Եկեղեցւոյ այն պատ-  
կերները, զոր ժամանակ ունեցայ  
աչքէ անցնելու, 1800 թուականէն  
անգին չեն անցնիր և կարեւոր լոյս  
մը շին սփռուր անցնելին վրայ:  
Դեպքաններուն տապանաքարը  
բազմաթիւ իրաւունքներուն ա-  
նանները կը յիշատակեն, որք  
1840-20 թուականներուն իրաւ-  
նուէն ի Պոլսէն գաղթած են:

Եկեղեցւոյ բակին մէջ կը գըտ-  
նուին վարժարանն ու առաջնոր-  
դարանը, որ շինուած են Աղա  
Վարդգէս Սիմաքեանի ծախքով,  
որոյ իւրաների պատկերը կախու-  
ած է թուղ. խորհրդարանին մէջ:  
Հոն կայ նոյնպէս Ազգային Հայոց  
մը իւրաների պատկերը. սա 1824 է  
առաջ Պոլսէն Հայոց մեծաւո-  
րն եղած և այն ժամանակի վոյ-  
նիստանի կիսախմբ (մի տեսակ  
զխարկ) ստացած է, որ միայն  
նշանաւոր անձերու կը տրուի ե-  
ղբ մասնաւոր հրովարտակով:

Վարժարանի տնօրէնութիւնը  
գրեթէ անցած է իրաւան կառա-  
վարութեան ձեռքը և հոն իրա-  
ման ուսուցիչներ կը դատաւարեն  
իրաւան լեզուն և գրականութիւ-  
նը: Հայերէն հազիւ օրը մէկ ժամ  
կը դատաւարուին անոնք կերպով.  
աշակերտաց մեծամասնութիւնը  
իրաւանազգի և հրէայ են և հազիւ  
5-6 հայ աշակերտներ ու աշա-  
կերտուհիներ կը հաճին յաճախել  
այդ հայկական կրթարանը. իրո-  
ղութիւն մը, որ ցոյց կուտայ  
Պոլսէն գաղթականութեան ազ-

գային ոգւոյն ստոյգ աստիճանա-  
շափը:

Ազգասիրութեան և ուսումնա-  
սիրութեան տեսակետով շատ ա-  
ւելի գնահատելի ընթացք մ'ու-  
նեցեր են Պոլսէն Հայոց  
նախորդ սերունդները, ինչպէս կը  
տեսնուի հին ժամանակներ կազ-  
մուած ազգ. ընկերութիւններէն:  
1833 թուականին հիմնուած և  
1864 թ. վերջացած Սէր Թիւրաթի  
անուն ընկերութիւն մը ազգին  
թողած է բաւական կարեւոր գու-  
մար մը և երեք կալուածներ 24000  
ֆր. արժողութեամբ:

Սարաֆեան ուսումնասիրաց  
անուն ընկերութիւն մը սկսած է  
1847 թ. և վերջացած է 1871 թ.:  
1883 թ. կազմուած և մինչև 1893  
տեսած է «Երաւարտեան ընկերու-  
թիւնը»: Բաւական արդիւնաւոր  
եղեր են վերջին երկու կազմակեր-  
պութիւններն, որոց գործօնեւ-  
թեանց վրայ ճշգրիտ տեղեկու-  
թիւններ առնելու միջոցները պակ-  
սեցան ինչ:

Իսկ այժմ Պոլսէն գաղթա-  
կանութիւնը որ կը բաղկանայ մօտ  
200 բնիկ և 20-30 վերջերս գաղ-  
թած թէքերտաղցի ընտանիքնե-  
րէ, ամեն ազգասիրական ոգի և  
ձեռնարկ մէկ կողմ թողած, կաշ-  
խատին որ յառաջ իրենց ազգու-  
թիւնը մոռնալ իրենց լեզուն պէս:  
Եկեղեցին անի տարեկան 27000  
ֆր. եկամուտ, որմէ կօգտուին դը-  
րէթէ միայն իրաւաններ Հրէաներ  
իրենց դատակաց կրթութեան հա-  
մար. տարօրինակ և ցաւալի բան:

Մ. ԳԵՐՈՒՆ

### ԹՈՒՐԻԼԷՐ

#### ՎԷ

#### ԹԻՒՐԻԼԷՐ

Իրաւունք ուն 5 ինճի նուա-  
խէսինտէ պիր պէնտի մախսուպէ  
թիւրքիտա Գանունու Խասինին  
(սահմանագրութիւն) ինքսը բէք  
պէօյիւկ միւշքիւթա թէստուֆ  
իւնէնք վէ միւթէտուպ ու ճա-  
հիլ իսլամ էհալի էլինտէ միւշքի  
պիր ալէթ օլաճագ օլոուղունու  
պաղը տէլիլէլլէ իսպաթ իթմիշ  
տիք: Սնտան պէրու մուրուր իտէն  
2 1/2 ալ միւտտէթ զարփըտա  
վուգույա կէլէն ահալ էֆքեարը-  
մըլը թատտիք իթմիշ տիք:

Կէնճ - Թիւրքիէր թիւրքիա-  
տա միւթէմէքքին էգվամը իսլա-  
միլէին թէստուպ ու զաթտարը-  
ղընը միւտաֆաա իթմէյէ չըզը-  
մըլլար տըր: "միլլէթի նէհիլէի  
օսմանիյէ" (") տէտիքլէրի վազըթ  
տօտազլարը պիրպիրինէ եարը շի-  
յօր. վէ Լօրո Սօլպէրինին էֆ-  
քեարընը ճէրհ իթմէք իչին, վա-  
թանբէրվէր Թիւրքիէր թարափըն-  
տան պիր բէսալէ նէլը օլունուպ  
ումուլ: Անտալ զըրկընը հազ-  
գընտա հէր ճիւրմիւ Սուլթան Հա-  
միտէ աթֆ իթմէքլէ, էհալիլ իս-  
լամիլէին թէվարիլլէրտէ էմաա-  
լը օլմայան վահշէթ ու վիճտան-  
ըզըլը բէրտէի համիլտիյէ ալ-  
թընա կիզլէմէյէ չըզըլըլար-  
էվէթ պիլ տախի օլ Թիւրքիէրէ  
պէրապէր տիյէ պիլիլիլէր վըր-  
կըլար հիւքիւմէթին էմիլ իլէ օլ-

տու, ֆագաթ տար թասավորութեամբ քի. Անտոյտ համար լի գաղափարներն զարնելը տեղեւոր, գրգռարը վե կենց գաղափարը չըպրազ սօգազարտա կեզտիրմէք, վե տեղեկն անարարն իւթիւնէ ֆիւ իլի քերիւ իճրա իթմէք, 70-80 եաշընտա բիր իխթիյարարըն սաղ սաղ տերիւթերնի եիւզմէք, 8-10 ալլըզ մահսուկարը գըլըմ վե սիւն. կիւ ուճարընա թագուկ կեզտիր. մէքլէ քէյֆ տույմագ, քիւիսէլէրին էն մուգաթտէս մահէլ վե էշեա. սընը էն քերիւ միսկիւիլիքլէ տօլ. տուրուկ սըվամագ կիպի ինսանի. յէթէ տէյիլ, հայվանիյէթէ պիլէ եագըշմայան խէպասէթին իճրա. սընը Եըլտըզ վե եախօտ հիւքիւ. մէթ էմր իթմիշ օլտուն. պու վահ. շիւիկլէրտէ էկէր պիր ամիրի միւճ. պիրին վիճուտի տախի թասավոր օլունուր իսէ, մէշմուրու միւճրի. մի մուաֆ թուլմագ քիւլլէյէն խաթա աըր: 30 սէնէտէն պէրու վիճուտ պուլան կէնճ. Թիւրքլէ. րին չօլու պաղը պաղը Թիւրքիա խարիճինտէ կազէթայար նէշը ի. տիւկ վե լէսալէլէր չըգարուկ վե պիլախէրէ պաղշիլէլէր ալլի իլէ սէպլէրինի քէսէն միւլթէքիպլէր օլտուղու հալտէ, պու կիւն տախի կէնճ. Թիւրքլէր իւնվանը իլէ նէշ. րիաթտա պուլունտն էֆէնտիլէրէ պիլ նէ տէրէճէ էֆիլիյէթ իտէպի. լիւրիլ, գաշքի անլար վահշէթի իլէ պիւթիւն ճիհանա մարուֆ օլան Թիւրքլէրին վահշէթ ու թէ. ասուպունու էօրթմէքլէ անա «միլ. լէթի նէճիպէ» (ազնիւ) իւնվանը վերիյօրլար վե պունուկլէ անլարը տահա զիյառտէ խէպասէթէ թէշ. վիլ իթմիշ օլիյօրլար:

Անլարըն խուլուքեար վաթան. բէրվէր օլմալարընա ինանագ ի. չին նէ տէրէճէ զարիֆ ազըլը օլմալըլը, գաշքի պիւթիւն Ա. նատօլուն գըրկընընտա, «մէրհա. մէթ իտէլիւմ, իմտատա նէթիլէլիւմ» տէյէն պիր կէնճ թիւրքիւն մէր. համէթ սէտասը իշիտիլմէտի:

Թիւրքլէր իլէ միւլթէֆիլիքէն իշ. լէմէք իչին հանկը վաթանքերվէր էրմէնի գանաթ հասըլ իտէպի. լիւր, գաշքի տահա պիր գաշ ալ մուգաթտէմ էրմէնի ֆէտայիլէրի իլէ պիլըլէմէյէ տըղուքէլ օլան կէնճ Թիւրքլէր, Սթանպօլուն սօն իխթիյալընտա, պիլտէ հա. զըրըլ տէտիքլէրի հալտէ, հիշ պիր քէօշէտէն իսպաթը վիճուտ իթմէյիւկ, պիլիլէրճէ մագթուկ ու մէճրուհ էրմէնիլէրին ֆիլլան ու ֆիլլանը իրագտան իշիթմէքլէ իղթիֆա իթտիլէր: իշթէ պու տուր Թիւրքլէրին խուլուտ, վա. թանքերվէրիլի ու ֆէտաքիւրըլը. Պու կիպի պիր միլլէթին շու. ասըրտա հաքիմիլիթ հուգուգունա հայիլ օլմասը իլէլէպէտ անըն քիւ. վէի վահշէթտէն չըգամամասընա սէպէպ օլաճաղը բէք աշիքեար տըր. վե կէնճ Թիւրքլէրին արգս. սու միւճիլ, պու միլլէթ իչին Գա. նուճու էսասիլի իճրայա գօյմագ

իքի եաշընտա պիր չօճուղուն էլի. նէ ուստուրա վէրմէք աէմէք օլ. տուլունտան անըն վահշէթտէն իւ. թիլիլարը տօգրուտան տօգրու էվ. րօրանըն միւտաիլէսի վէ նէգա. րէթի ալթընա կիրմէսինէ միւլթէ. վագըֆ տըր. իշթէ օլ վագըթ օլ մէմալիքի ճէսիմէ պէնի պէշէրէ ֆայտէլի օլուկ, միւլթէմէքլէն է. հալի թէրէգի իտէպիլիւր. վէ օլ վագըթ պիւթիւն միլլէլի միւլթէ. մէտինէի իշղալ իտէն Եարգ մէ. սէլէսի ումումա միւֆիա պիր սու. րէթտէ հալլ օլունուր:

Յ. Գ.

### ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻՑԵ

Էրմէնիլէրին գըրկընընա գարըլ րօթէսթ իթմէք իչին, Զուիցե. րիատա Լօղան շէհրինտէ պիր. պէօյիւք միթինկ թէշքիլ օլու. նուկ, պիւթիւն Զուիցեիլիտա ումում պիր նիւմայիշ իճրա իթ. մէք իչին միսսուկ պիր գօմիսիօն թային օլունմուշտուր. պու նիւ. մայիշէ հիւքիւմէթին տախի էհէմ. միլլէթ վէրէճէյի պէքլէնիլիյօր:

\*\*\*

Թիւրք հիւքիւմէթի Ամն. իլ. միրլան Պատրիարքը Երուսաղէմէ մէնֆի իթմիշ վէ պիլախէրէ ինկի. լիւկ էլիլիլին Սթանպօլա ալտէթ իթմէսինտէ թէքրար կէրի կէ. թիւրմիշ օլմասը սէօյլէնէքտէ ի. սէտէ, պունա տայիլ շիմտիյէ գատար էֆիլիլէթէ շայան պիր հա. վատիս ալընամամըլ տըր:

\*\*\*

Սթանպօլտա ալէնէն գըրկընըն էօնիւ ալընմըլ իսէտէ, էօթէտէ պէրիտէ, պա խուսուս կիճէլէրի, գաթլ ու թէլէֆիլիթ վուգու պուլմագտա օլտուլունտան, էրմէ. նի իխթիլալ գօմիթէսի էլիլիլէրէ պիր իսպարնալէ կէօնտէրիւկ, ուլիւնսուկլուգլարըն էօնիւ ալըն. մասըլը հալտէ, քէնտի գուվի. թինի կէօթէրէճէյիլի պիլտիւրմիշ տիր:

Էրմէնիլէր պիր գաշ սէֆարէթ. հանէլէրէ հիւճիւմ իտէճէքլէր տէ. յիւ Սթանպօլտա գօրգուլմագտա օլտուլունտան, անլարըն մուհա. ֆուլասը իչին պաղը թէտպիլլէր իթթիլիտալ օլունմուշ տուր:

Էրմէնի գօմիթէնին պէյաննա. մէսի իւղէրինէ իսթիլարէ իթմէք իչին էլիլիլէր պիր մէճիւ թէճէմ. մին իթմիլլէր վէ պու մէճիլտէ քէնտի սէր թէրճիմանլարը տախի հալըր պուլունմուշտուր տըր:

—o—

Սթանպօլուն սօն իխթիլարըն. տա միւլթէգարուր օլան ֆագիլ էրմէնիլէրէ թէվիլ օլունմագ իչին Ֆրանսա հիւքիւմէթի Սթանպօլ. տաքի էլիլիլինէ 40000 ֆրանգ հօլ. լամըլ տըր:

\*\*\*

Պատր. Տեղապահ Բարթոլիմէ. ոս էֆէնտի միլլէթին սէտասընը պօղմագ վէ սէֆալէթինի մէյտա.

նա գօյմամագ նիլէթիլէ, էլհէր ճիհէթ լիտանէն վէ գալէմէն րա. հաթ օթուրուկ սէս չըգարմամագ իչին էհէլիլի գանտըրմայա չալըլ. մագտա տըր:

Էրմէնի մէքլէպլէրին մուալլիւմ. լէրին իմիլլէրի պա թաֆսիլաթ պիր ճէտվէլէ տէրճ իթմէք վէ իւ. թիլալը կիրուհունա մէնսուպիլէ. թի շիւքիլ օլանլարըն էսամիսինի պիլտիւրմէք իչին թաղախան խոր. հուրըլարա Բաթրիգհանէ թարա. ֆընտան էմր օլունմասը հագգըն. տա, Տախիլիյէ նէգարէթինտէն Պատրիարքարնա կէօնտէրիլէն պիր թէքլէրէ իւղէրինէ՝ Տիլա. պահ Բարթոլիմէս էֆէնտի տէր. հալ իճալընըն իճրասընը պիւ. թիւն Սթանպօլ թալ. խորհուրդ. լարընա էմր իթմիշ տիր:

\*\*\*

Էրմէնիլէրին տէրտէսթ ու թէվ. գիֆ իտիւլէլէրի տէվամ իթմէքտէ տիր. քէզա Սթանպօլտա միւլթէ. մէքլէն թաղարըլ էրմէնիլէրի հիւ. քիւմէթ ճէպլէն Անտօլա կէօն. տէրիյօր. էլիլիլէր էհալիլին թիւր. քիտտան տըլարը չըգամասընա մու. ալլէնէթ իթմէքտէ տիրլէր. վէ պիր չօգ տըլլարըլար վէ եէրիլլէր տա. խի Թիւրքիատա տուլմագ իսթէ. մէյուկ, իսահաթըն իճրա օլուն. մասընա տէկին, Մըլըր Եունա. նիսթան վէ էվրօքա ճիլէթլէրինէ հիճրէթ իթմէքտէ տիրլէր. պու կիւնէ գատար վաունայա 2500 քի. շի կէլմիշ տիր: Պու ազլամ կէ. լէճէք վաբօրլարտան 4000 քիշի գատար պէքլէնմէքտէ տիր:

\*\*\*

Ֆրանսանըն մէպուսան մէճիլ. սինին ազալարընտան Մ. Հիւլթ, Մ. Լըմիւ վէ Մ. տը Մէօն խա. րիճիլէ նաղըրը Մ. Հանթօտան էրմէնիլէրին գըրկընը հագգընտա րէսմէն վէ շէտիտէն իղախաթ իս. թէմէքլէ տէվիլէթլէրին էրմէնիլէրի հիմայէ իթմէտիլլէրի Ֆրանսա էհալիլիլին հիտտէթ ու նէֆրէ. թինի միլլէլիւկ օլտուլունը պէյան իթմիլլէր տիր:

\*\*\*

Սթանպօլ մէնպալարընտան ալը. նան հալաթիլլէրէ կէօրէ խասքէօյ էրմէնի քիլիսէսինտէ պիր պօն. պա ֆագրիլապը պուլունմուշ, ֆագաթ սօն թէլէկրաֆ պիլտիւրմիշ տիր քի, պուլունտն ֆագրիլա օլ. մայուկ իլմի քիմիս ալթիլլէրի իմիշ:

—o—

Անտօլա հօլլանմուսը լաղըմ կէլէն էրմէնիլէր հագգընտա Եա. քիր բաշանըն րէյասէթի թահ. թընտա պիր գօմիսիօն թէշքիլ օլունուկ, էլիլիլլէրին թէրճէմանլա. րը տախի քօմիսիօնտա տախիլ օ. լաճագլար տըր:

—o—

Աթան Պալլաքանիլի պիլտիր. տիլինէ նաղարէն, Պուրսատա էր. մէնի վէ իսլամ էհալի պէյինտէ

պիր գարըլըլըզ վուգուլա կէլիլիլ իսէտէ, վալի բաշա էօնիլիւ ալ. մայա մուվաֆիալ օլմուշտուր. պու վուգուլաթ հագգընտա կէլէն պիր թագրմ շայնալար թաստիլէ միւլթաճ տըր:

—o—

Տիւնքի կիւն Սթանպօլտա կէ. նի պիր վուգուլաթ օլմուշ իսէտէ, թափսիլաթը պիր մալիւմաթ ա. լընմատը. եալընըլ պուլիւն կէլէն պիր հօճու, Ղալաթատա իքի էր. մէնիլին ֆայլթօնլէ կիթտիլլէրի էսնատէ զապլիլլէրին անլար իւ. զէրինէ հիւճիւմ իթտիլլէրինի վէ օլ սըրա շ զապլիլլէրին եէրէ տիւ. շիւկ տէպլէնտիլլէրինի կէօր. սիւշ տիր:

—o—

Բաքրիսին պէյանընա կէօրէ, Սթանպօլտա էհէնպի թապալա. րընա պիր թէհիլլէրէ զուհուրինտէ, Աստուրի վէ Բուսիա հիւքիւմէթ. լէրի իգիթիլապընըն իճրասընա միւլթէֆիլ պուլունտուգլարը կի. պի, Ալման հիւքիւմէթի տախի զըրհըլար հօլլալաճագ իմիշ:

—o—

Սօն թէլէկրաֆին պէյանընա կէօրէ Չարըն էօմիլինէ գաստ իթ. մէք նիլլէթի իլէ հագըրլանմագտա օլան պիր թագրմ անալիլիլիլիլ լօնտատա, Ռօթէլլատմուտ վէ Բօ. լօնտատա տէրտէսթ օլունմուշտար վէ անլարտա պօնպալար վէ սայիլ միւլլիլ ալթիլլէր պուլունմուշ տուր:

### ՊՈՒ ԿԻՒՆ ՔԻ ԹԷԼԵԿՐԱՖԻԱ

(Աթան Պալլաքանիլի)

Վիէննա 3 Սեպտ Գօրէսթօն. տալն Բօլիթիլին Սթանպօլտան ալտըլը մալիւմաթա կէօրէ, րա. հաթսըլըլըզ տէվամ իթմէքտէ վէ հալ թէհիլլէրի տիր. զի. րա կիրիտէ վէրլէն իթիլալաթ. տան տօլալը թիւրքլէր հիտտէթ. լէնմիշ տիրլէր, վէ էկէր պու իւ. թիլալաթըն թափսիլաթըն էհա. լի տուլար իսէ, թէհիլլէր տահա պէօյիւք օլաճագ տըր:

Արիլնա 3 Սեպտ. Պիր վաբօր հիւլլէրճէ ասըլար Մաքէտոնիա. տա գարայա չըգարմայա չալըլտը. թիւրքլէր անլարը մէնն իթտիլլէր վէ 2 ասը էօլտիւրտիլլէր, ֆա. գաթ ասըլար սապահ սուհուլթիլէ գարայա չըգալիլլիլլէր:

Սթանպօլ 3 Սեպտ. էրմէնիլէ. րի վաթանլարընա հօլլամագ իչին թէշքիլ օլունտն գօմիսիօնուկ իլք մէճիլիլլէր տէ 3 սէֆարէթ թէրճի. մանլարը հագըր պուլունտուլար. ֆագաթ գօմիսիօնուկ նիլլամըլ մուլալէլլէրինի կէօրաթիլլէրինտէ պըրագուկ կիթտիլլէր: